

Sygn. akt IV Ca 608/13

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 lutego 2014 roku

Sąd Okręgowy w Radomiu IV Wydział Cywilny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący: SSO Elżbieta Kołodyńska

Sędziowie: SO Ewa Mierzejewska

SO Joanna Kaczmarek – Kęsik /spr./

Protokolant: st. sekr. sądowy Aldona Gurtat

po rozpoznaniu w dniu 30 stycznia 2014 roku w Radomiu

na rozprawie

sprawy z powództwa L. S.

przeciwko J. S. (1)

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanej

od wyroku Sądu Rejonowego w Radomiu

z dnia 14 maja 2013 roku, sygn. akt VII C 386/11

1. oddała apelację;
2. nie obciąża J. S. (2) kosztami postępowania za instancję odwoławczą.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 14 maja 2013 roku Sąd Rejonowy w Radomiu zasądził od J. S. (1) na rzecz L. S. kwotę 22.593,39 złotych z ustawowymi odsetkami od dnia 22 sierpnia 2011 roku do dnia zapłaty, oddalił powództwo w pozostałej części w stosunku do J. S. (1), oddalił powództwo w stosunku do A. M. w całości, zasądził od L. S. na rzecz A. M. kwotę 2.417 złotych tytułem zwrotu kosztów procesu i nie obciążył J. S. (1) kosztami procesu.

Podstawę rozstrzygnięcia stanowiły następujące ustalenia faktyczne:

M. S. (1) zmarła 16 maja 2010 roku. Postanowieniem z dnia 18 listopada 2010 roku Sąd stwierdził nabycie spadku po niej na podstawie testamentu własnoręcznego przez J. S. (1) w całości. Dnia 23 maja 2005 doszło do zawarcia umowy darowizny pomiędzy M. S. (1) a L. S., na podstawie której obdarowany przyjął od darczyńcy sumę pieniężną w wysokości 10.000 złotych. Darowizną z dnia 3 listopada 2003 roku M. S. (1) darowała na rzecz A. M. i R. M. nieruchomość w postaci działki nr (...), położonej w N. Ł., gm. (...) o wartości 72.000 złotych. W skład spadku po M. S. (2) wchodziła nieruchomość w N. Ł., gmina Z. dla której Sąd Rejonowy w Radomiu prowadzi księgę wieczystą nr (...), która przedstawia wartość 106.000 złotych, a także kwoty zgromadzone na rachunkach bankowych w wysokości łącznie 7.560,31 złotych. Umową darowizny z dnia 2 lutego 2011 roku J. S. (1) przekazała własność nieruchomości spadkowej na rzecz A. M. i jej męża. Sąd Rejonowy powołując się na treść art. 991 § 1 k.c., uznał że powodowi

przysługuje prawo do zachowku po zmarłej matce i z tego tytułu powinien otrzymać wartość 1/6 części spadku. Wartość spadku i darowizn podlegających doliczeniu do spadku wynosi łącznie 195.560,31 złotych, bowiem wartość nieruchomości spadkowej wynosi 106.000 zł, wartość środków pieniężnych na rachunkach bankowych 7541,28 zł i 19,03 zł. Do tych wartości na podstawie art. 993 k.c. Sąd Rejonowy doliczył darowiznę nieruchomości dokonaną przez spadkodawczynię na rzecz A. M. i jej męża o wartości 72.000 zł oraz darowiznę sumy pieniężnej w kwocie 10.000 zł na rzecz L. S.. Na tej podstawie Sąd zasądził od J. S. (1) na rzecz L. S. zachówek w wysokości 22.593,39 zł jako 1/6 kwoty 195.560,31 zł pomniejszoną następnie o 10.000 zł darowizny otrzymanej przez powoda od spadkodawczyni. Sąd Rejonowy uznał, że pozwana A. M. nie wykazała, aby wartość darowizny uczynionej przez matkę na rzecz L. S. wynosiła 30.000 złotych. Zebrany w sprawie materiał dowodowy, w tym przede wszystkim zeznania świadka W. P. wskazują, iż tytułem darowizny powód uzyskał kwotę nie większą niż 10.000 złotych. Rozważając zasadność roszczenia powoda Sąd wziął pod rozwagę także unormowanie art. 999 k.c. Uznał, iż pozwana J. S. (1), która do zachowku po matce również jest uprawniona, ponosi odpowiedzialność tylko do wysokości nadwyżki przekraczającej jej własny zachówek. Jednakże skoro uzyskana korzyść majątkowa przez J. S. (1) (113.560,31 zł) pomniejszona o wartość należnego zachowku dla powoda i tak przekracza wartości należnego jej zachowku (43.457,85 zł), jest ona zobowiązana do zadośćuczynienia w całości roszczeniu powoda. Za datę wymagalności roszczenia Sąd przyjął dzień, w którym uprawniony wezwał spadkobiercę do zapłaty przysługującego mu świadczenia. Tym samym skoro wymagalność dochodzonego roszczenia nastąpiła przed wniesieniem pozwu, odsetki zostały przyznane od tej daty, zgodnie z żądaniem. Sąd nie dokonywał rozliczenia zasilku pogrzebowego uznając, że jego wartość nie wchodzi w skład spadku ani nie jest darowizną, która może być uwzględniona w sprawie o zachówek. Powołując się na art. 994 § 1 k.c. Sąd nie doliczał do spadku drobnych darowizn, zwyczajowo w danych stosunkach przyjętych. Za taką darowiznę Sąd uznał przekazanie pierścionka i obrączki zmarłej A. M.. Sąd Rejonowy nie uwzględnił także podniesionego przez pełnomocnika pozwanych zarzutu nadużycia prawa podmiotowego (art. 5 k.c.). W ocenie Sądu Rejonowego, domaganie się przez powoda zachowku w okolicznościach sprawy nie może być traktowane, jako nadużycie przez niego prawa podmiotowego. Spadkodawczyni w sporządzonym przez siebie testamencie nie wydziedziczyła go, pozbawiając go tym samym prawa do zachowku. Ponadto w ocenie Sądu, fakt że obie pozwane otrzymały od matki nieruchomości, podczas gdy powód tylko gotówkę w kwocie 10.000 złotych oraz, że A. M. sprawuje opiekę nad siostrą w zamian za darowiznę wchodzącej do spadku nieruchomości, uniemożliwił oddalenie powództwa z powołaniem się na sprzeczność dochodzonego prawa z zasadami współżycia społecznego. Z tych względów Sąd zasądził od J. S. (1) kwotę odpowiadającą wartości 1/6 udziału w spadku, oddalając wobec niej powództwo w pozostałym zakresie. Oddalając powództwo względem A. M. Sąd oparł się na art. 991 § 2 k.c., uznając że nie jest ona spadkobiercą, a tym samym nie jest zobowiązana do zadośćuczynienia roszczeniu powoda o zachówek. Sąd ubocznie wskazał, że w sprawie nie zachodzi sytuacja wskazana w art. 1000 k.c., uzasadniająca uwzględnienie powództwa także względem obdarowanej.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 98 § 1 k.p.c. oraz 102 k.p.c.

Apelację od wyroku wniosła pozwana J. S. (1), która zaskarżyła rozstrzygnięcie w zakresie punktu I w części zasądzającej kwotę 17.593,00 złotych wraz z ustawowymi odsetkami od tej kwoty od dnia 22 sierpnia 2011 roku do dnia zapłaty oraz w zakresie odsetek od kwoty 5000,39 złotych za okres od dnia 22 sierpnia 2011 do dnia 13 maja 2013 to jest kwoty 1.185,16 złotych. Zaskarżonemu rozstrzygnięciu zarzuciła:

1. naruszenie przepisów postępowania mające wpływ na rozstrzygnięcie, tj.:

- art. 233 § 1 k.p.c. poprzez brak wszechstronnego rozważenia zebranego w sprawie materiału dowodowego, przez dokonanie jego oceny z pominięciem części tego materiału, a mianowicie: części zeznań świadka W. P. w zakresie, że to pozwany znalazł nabywcę i ustalił wspólnie z matką cenę za działkę, a nadto, że całość kwoty ze sprzedaży działki miał otrzymać pozwany; wyjaśnień pozwanego w zakresie, że otrzymał od matki pożyczkę w kwocie 2000 złotych; zeznań świadka G. K. która stwierdziła, że powód otrzymał od spadkodawczyni całą kwotę ze sprzedaży działki, że L. S. w momencie, kiedy prosił matkę o pożyczkę wiedział, że jest ona umierająca, a ponadto, że nie otrzymał pożyczki od matki; z zeznań K. M. (1), K. M. (2) którzy zeznali, że spadkodawczyni całe pieniądze ze sprzedaży działki dała powodowi w sytuacji, gdy prawidłowa ocena powyższych dowodów osobowych dokonana zgodnie z zasadami

doświadczenia życiowego, powinna prowadzić do wniosku, że pozwany otrzymał w drodze nieformalnej umowy darowiznę w kwocie 30.000 złotych;

- art. 233 § 1 k.p.c. poprzez brak wszechstronnego rozważenia zebranego w sprawie materiału dowodowego, to jest dokonanie jego oceny z pominięciem części tego materiału, a mianowicie dowodu z przesłuchania stron – A. M., L. S. oraz dowodów urzędowych w postaci orzeczenia o stopniu niepełnosprawności, z dnia 8 czerwca 2000 r., decyzji Nr (...)2011 ustalającej warunki zabudowy i zagospodarowania terenu, księgi wieczystej nr (...) prowadzonej dla nieruchomości położonej w miejscowości Ł., gmina Z., oznaczonej numerem (...)w zakresie oceny sytuacji życiowej, zdrowotnej i majątkowej pozwanej oraz sytuacji materialnej powoda;

2. naruszenie przepisów prawa materialnego to jest:

- art. 5 k.c. przez jego niezastosowanie w sprawie w sytuacji, gdy zachodziły przesłanki do zastosowania tego przepisu z uwagi na sytuację życiową, zdrowotną i majątkową pozwanej, która uzasadnia zastosowanie wskazanego przepisu prawa materialnego poprzez oddalenie w części powództwa o zachówek;

- art. 481 § 1 k.c. w związku z art. 995 §1 k.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i zasądzenie odsetek od pozwanej na rzecz powoda od dnia wniesienia powództwa do dnia zapłaty zachowku pomimo, że odsetki za opóźnienie w wypłacie stają się wymagalne z chwilą określenia przez Sąd orzekający jego wysokości, według cen z chwili ustalania zachowku.

Podnosząc te zarzuty skarżąca wniosła o zmianę zaskarżonego rozstrzygnięcia poprzez oddalenie powództwa w części ponad 5000 złotych to jest, co do kwoty 17.593,00 złotych wraz z ustawowymi odsetkami od tej kwoty od dnia 22 sierpnia 2011 roku do dnia zapłaty, odroczenie terminu zapłaty pozostałej kwoty na okres dwóch lat, ewentualnie rozłożenie na raty zasądzonej kwoty na okres 10 lat oraz oddalenie powództwa w zakresie odsetek od kwoty 5000 złotych za okres od 22 sierpnia 2011 r. do 13 maja 2013 r., ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja jest bezzasadna.

Sąd Rejonowy dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych i wydał trafne, odpowiadające prawu rozstrzygnięcie.

W pierwszej kolejności Sąd Okręgowy obowiązany był odnieść się do zarzutów o charakterze procesowym, bowiem prawidłowość przeprowadzonej przez ten Sąd subsumcji może zostać oceniona dopiero wówczas, gdy stwierdzone zostanie, że procedowanie Sądu I instancji nie zostało dotknięte uchybieniami, które mogły mieć istotny wpływ na wynik rozstrzygnięcia.

Zarzut naruszenia przez Sąd I instancji art. 233 § 1 k.p.c. jest niezasadny.

Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego podstawa apelacji oparta na zarzucie naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. może być uznana za zasadną jedynie w wypadku wykazania, że ocena materiału dowodowego jest rażąco wadliwa, czy też w sposób oczywisty błędna, dokonana z przekroczeniem granic swobodnego przekonania sędziowskiego. Dla skuteczności zarzutu naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. skarżący musi wykazać, jakich dowodów Sąd nie ocenił, jakie fakty pominął i jaki wpływ pominięcie faktów czy dowodów miało na treść orzeczenia (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 września 2002 roku, II CKN 916/00).

Jeśli tylko z materiału dowodowego sąd wyprowadza wnioski logicznie poprawne i zgodne z doświadczeniem życiowym, to ocena sądu nie narusza reguł swobodnej oceny dowodów i musi się ostać, choćby w równym stopniu, na podstawie tego materiału dawały się wysnuć wnioski odmienne. Jedynie wówczas, gdy brak jest logiki w wysnuwaniu wniosków ze zgromadzonego materiału dowodowego lub gdy wnioskowanie sądu wykracza poza reguły logiki formalnej albo, wbrew zasadom doświadczenia życiowego, nie uwzględnia jednoznacznych praktycznych związków

przyczynowo-skutkowych, to przeprowadzona przez sąd ocena dowodów może być skutecznie podważona (por. orzeczenie Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 28 maja 2013 r., sygn. akt VI ACa 1466/12, LEX 1342419).

W sprawie niniejszej Sąd pierwszej instancji dokonał ustaleń faktycznych na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranych w sprawie dowodów. Okolicznością sporną między stronami była kwota darowizny, jaką otrzymał L. S. od matki M. S. (1). W tym zakresie, skarżąca zakwestionowała przeprowadzoną przez Sąd ocenę dowodów. Nie można jednak podzielić stanowiska skarżącej. Sąd Rejonowy w treści sporządzonego uzasadnia przedstawił, na podstawie jakich dowodów dokonał ustaleń faktycznych. Rozumowanie Sądu w tym zakresie zgodne jest z zasadami logiki i doświadczenia życiowego, a przez to nie może być skutecznie kwestionowane przez skarżącą. Wbrew twierdzeniom apelacji dokonując oceny dowodów Sąd pierwszej instancji uwzględnił zeznania świadka W. P., który był stroną umowy sprzedaży nieruchomości należącej do M. S. (1). Z zeznań tych jednoznacznie wynika, iż wbrew wcześniejszym ustaleniom, W. P. przekazał L. S. jedynie 10.000 zł jako zaliczkę na poczet ceny za sprzedaż działki należącej do M. S. (1), natomiast kwotę 20.000 zł tytułem reszty ceny przekazał M. S. (2) u notariusza. M. S. (1) nie życzyła sobie, aby kwotę tę otrzymał L. S.. Dodatkowo u notariusza L. S. zwracał się do W. P., aby ten porozmawiał z jego matką, bo nie chciała przekazać mu kwoty 20.000 zł otrzymanych z tytułu sprzedaży nieruchomości. Ponadto cztery lata po umowie sprzedaży w rozmowie z W. P. M. S. (1) mówiła, iż sprzedaż nieruchomości była dobrą decyzją, bo za uzyskaną kwotę pochowała swojego męża i miała pieniądze na grób (k.83verte-84). Zeznania te są logiczne i spójne, zaś wskazane w nich fakty odpowiadają zasadom doświadczenia życiowego. Ustalenia poczynione przez Sąd pierwszej instancji na podstawie tych zeznań znajdują potwierdzenie w dokumencie z podpisami notarialnie potwierdzonymi i datą pewną – umowie darowizny kwoty 10.000 zł zawartej w dniu 23 marca 2005 roku pomiędzy M. S. (1) i L. S. (k. 52), której treść nie została skutecznie podważona w toku postępowania. Wbrew twierdzeniom skarżącej zeznania świadka G. K. oraz zeznania K. M. (1) i K. M. (2) nie mogą stanowić dowodu na okoliczność jaką kwotę uzyskał powód tytułem darowizny od matki. Zeznania tych świadków są oparte na przypuszczeniach, bowiem M. S. (1) nie mówiła świadkom ile konkretnie pieniędzy ze sprzedaży działki darowała synowi L. S. (por. k. 67verte, k. 69-69 verte).

Tym samym w ocenie Sądu Okręgowego ustalenia faktyczne Sądu Rejonowego w zakresie kwoty darowizny dokonanej na rzecz L. S. są prawidłowe i zgodne z zebraniem w sprawie materiałem dowodowym.

Okoliczność udzielenia przez spadkodawczynię L. S. pożyczki, która nie została w całości spłacona przed jej śmiercią nie może skutkować zmianą zaskarżonego wyroku. Pożyczka jako wierzytelność przypadająca spadkodawczyni powinna podlegać zaliczeniu do spadku przy ustaleniu wartości zachowku i zwiększać wartość substratu zachowku o 1000 zł, co skutkowałoby zwiększeniem kwoty zachowku. W sprawie niniejszej, wobec tego, że powód wyroku nie zaskarżył, nie jest to dopuszczalne z uwagi na treść art. 384 k.p.c. Natomiast okoliczność, iż pożyczka nie została zwrócona przez powoda w całości nie ma znaczenia dla rozstrzygnięcia, bowiem pożyczka nie była darowizną na rzecz L. S. i nie podlega zaliczeniu na należy mu zachówek w świetle art. 996 k.c. W sprawie niniejszej nie zgłoszono również zarzutu potrącenia.

Wbrew twierdzeniom skarżącej Sąd Rejonowy uwzględnił fakt wynikający z orzeczenia o niepełnosprawności dotyczącego pozwanej J. S. (1) oraz okoliczności dotyczące sytuacji życiowej, zdrowotnej i majątkowej pozwanej, co wynika z treści uzasadnienia zaskarżonego wyroku (k.238-241).

Z tych względów Sąd Okręgowy uznając ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd Rejonowy za prawidłowe, w pełni je podziela, przyjmując je za własne.

Bezzasadnym okazał się również zarzut naruszenia przez Sąd Rejonowy art. 5 k.c.

Obniżenie roszczenia o zachówek bądź nawet jego oddalenie z powołaniem się na art. 5 k.c. możliwe jest tylko w wyjątkowych i szczególnych sytuacjach. Dokonując oceny w tym zakresie na uwadze należy mieć przede wszystkim to, że prawa osoby uprawnionej do zachowku służą urzeczywistnieniu obowiązków moralnych jakie spadkodawca ma wobec swoich najbliższych (por. wyrok SN z 7 kwietnia 2004 r. IV CSK 215/05). Z tych względów pozbawienie osoby najbliższej dla spadkodawcy prawa do przysługującego mu po nim zachowku z powołaniem się na nadużycie

prawa podmiotowego może mieć miejsce, gdy skorzystanie z niego w świetle zasad współzycia społecznego jawi się jako niedopuszczalne.

Sąd Rejonowy w przedmiotowej sprawie trafnie uznał, że brak jest podstaw do oddalenia powództwa z powołaniem się na art 5 k.c. Trudna sytuacja życiowa i finansowa pozwanej nie może stanowić podstawy takiego rozstrzygnięcia. Na uwadze należy bowiem mieć fakt, że w drodze dziedziczenia uzyskała nieruchomości o znacznej wartości, podczas gdy pozwany otrzymał w drodze darowizny środki finansowe w wysokości dziesięciokrotnie mniejszej. Sam ten fakt wydaje się wystarczającym uzasadnieniem oddalenia przedstawionego zarzutu. Nie można bowiem dopuszczać do sytuacji, w której jeden ze spadkobierców ustawowych zostaje bez wyraźnej ku temu przyczyny pokrzywdzony, kosztem innych współspadkobierców, którzy cały spadek uzyskali na podstawie rozrządzenia testamentowego. Okoliczność, iż pozwana po uzyskaniu praw do spadku rozporządziła nim nieodpłatnie na rzecz swojej siostry nie zwalnia jej ze zobowiązania zapłaty zachowku. J. S. (1) w dniu 2 lutego 2011 roku dokonała darowizny spadkowej nieruchomości stanowiącej działkę o nr ew. (...), położoną w N. Ł. gmina Z. o powierzchni (...)ha, zabudowaną drewnianym budynkiem mieszkalnym, drewnianą stodołą, murowanym budynkiem obory, o wartości 106.000 zł na rzecz A. M. i R. M.. Natomiast A. M. i R. M. na nieruchomości położonej w N. Ł. stanowiącej działkę nr ew. (...)o powierzchni (...) ha ustanowili nieodpłatną i dożywotnią służebność osobistą mieszkania na rzecz J. S. (1) polegającą na prawie zamieszkiwania przez nią w jednym pokoju domu mieszkalnego znajdującego się na działce nr ew. (...), a po dobudowaniu do niego dwóch izb prawo będzie przysługiwało w dobudowanej części domu (odpis Kw nr (...), k. 160 verte). Pozwana uzyskała z tytułu spadkobrania nieruchomości o wartości znacznie przekraczającej wysokość zachowku należnego powodowi. Decyzja o dokonaniu darowizny tej nieruchomości zależała wyłącznie od woli pozwanej. Zarówno wielkość spadkowej nieruchomości, jak i jej przeznaczenie świadczą o tym, że nie służyła ona jedynie zaspokojeniu potrzeb mieszkaniowych pozwanej J. S. (1). Zatem żądanie pozwanej zastosowania art. 5 k.c. przez oddalenie częściowo powództwa o zachówek na podstawie tego przepisu, wobec faktu wyzbycia się drogą darowizny spadkowej nieruchomości i uzyskania jedynie służebności mieszkania w jednym pokoju domu mieszkalnego na nieruchomości stanowiącej wspólność małżeńską majątkową obdarowanych A. M. i R. M. nie może być uznane za uzasadnione.

Chybionym okazał się również zarzut naruszenia art. 481 § 1 k.c. w związku z art. 995 § 1 k.c.

Powód domagał się odsetek od dochodzonego świadczenia za okres od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty, przy czym w dniu 20 czerwca 2011 roku wezwał pozwaną do zadośćuczynienia przysługującemu mu roszczeniu. Sąd Okręgowy nie podziela poglądu wyrażonego w orzeczeniu Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 18 listopada 1997 roku w sprawie I ACa 690/97, zgodnie z którym roszczenie o zachówek staje się wymagalne z chwilą określenia przez sąd jego wysokości według cen z daty orzekania o nim i dopiero z tym z tą datą staje się możliwe naliczanie odsetek za opóźnienie. W doktrynie prawa przeważa bowiem pogląd, iż roszczenie o zachówek ma charakter bezterminowy i jego wymagalność należy ustalać w oparciu o regułę z art. 455 k.c. Tym samym roszczenie uboczne w zakresie odsetek może być uwzględnione dopiero od daty wezwania dłużnika do jego spełnienia (por. P. Księżak, Zachówek w polskim prawie spadkowym, Wydawnictwo LexisNexis, Warszawa 2010r., str. 425-426). Skoro powód wezwał pozwaną do zapłaty przed wniesieniem pozwu, rozstrzygnięcie Sądu I instancji przyznające mu zgodnie z żądaniem pozwu odsetki od daty wniesienia powództwa uznać należy za prawidłowe w świetle unormowania art. 481 § 1 k.c.

Niezależnie od zarzutów apelacji wskazać należy, iż Sąd Rejonowy w sposób prawidłowy dokonał również doliczenia darowizn do spadku. Treść art. 994 k.c. może budzić wątpliwości w zakresie, które z darowizn nie podlegają zaliczeniu przy obliczaniu zachowku, jednak stanowisko judykatury w tym zakresie jest jednolite. Zaliczeniu nie podlegają tylko takie darowizny, które zostały dokonane na rzecz osób nie będących spadkobiercami i to pod warunkiem, że miały one miejsce przeszło dziesięć lat przed datą otwarcia spadku. Darowizny dokonane na rzecz spadkobierców, o ile nie należą do kategorii drobnych darowizn zwyczajowo przyjętych w danych stosunkach, podlegają zaliczeniu niezależnie od daty ich dokonania.

Skoro spadek po M. S. (1) otworzył się w dniu 16 maja 2010 roku (dzień, w którym zmarła), to do obliczenia zachowku dla jej spadkobierców ustawowych niezbędne stało się doliczenie darowizn dokonanych przez nią w okresie od 16

maja 2000 roku do 16 maja 2010 roku, niezależnie od tego czy zostały one dokonane na rzecz spadkobierców, czy też innych osób. Darowizna z dnia 3 listopada 2003 roku dokonana na rzecz A. M. i R. M. podlega zaliczeniu. W tym zatem zakresie Sąd Rejonowy prawidłowo doliczył wartość dokonanej darowizny, wyliczając wartość należnego powodowi zachowku.

Sąd Okręgowy nie znalazł podstaw, aby odroczyć lub rozłożyć na raty zasądzone świadczenie. Art. 320 k.p.c. stanowi podstawę rozłożenia na raty zasądzanego świadczenia. Instytucja ta powinna znaleźć zastosowanie w sytuacji, w której jednorazowa zapłata całej dochodzonej kwoty byłaby dla zobowiązanego nadmiernie uciążliwa. O tym czy zachodzą szczególnie uzasadnione wypadki w rozumieniu art. 320 k.p.c. decydują okoliczności konkretnej sprawy. Sąd Okręgowy oceniając zasadność wniosku skarżącej o rozłożenie zasądzanego świadczenia na raty wziął pod uwagę jej trudną sytuację finansową. Jednak okoliczność ta w ocenie Sądu nie była wystarczająca dla zastosowania tej instytucji. Pozwana J. S. (1) uzyskała potwierdzenie swojego tytułu postanowieniem Sądu Rejonowego z dnia 18 listopada 2010 roku, od tego też momentu powinna liczyć się z roszczeniami o zachówek spadkobierców ustawowych. Pozwana do zapłaty przysługującego jej bratu zachowku wezwana została pismem z dnia 20 czerwca 2011 roku, a powództwo w tym zakresie wniesione zostało 22 sierpnia 2011 roku. Od tego momentu minął już okres przeszło dwóch lat. W tym czasie pozwana miała możliwość zapewnienia sobie środków niezbędnych do zaspokojenia roszczenia brata. Należy bowiem mieć na uwadze, że skorzystanie przez Sąd z instytucji rozłożenia zasądzanego świadczenia na raty nie może naruszać także usprawiedliwionego interesu wierzyciela.

O kosztach postępowania apelacyjnego Sąd orzekł na podstawie art. 102 k.p.c. w związku z art. 108 k.p.c., nie obciążając nimi skarżącą, której apelacja została oddalona. Sąd uznał, że sytuacja pozwanej uzasadnia skorzystanie z przewidzianego art. 102 k.p.c. całkowitego zwolnienia z kosztów procesu poniesionych przez przeciwnika. Nie można bowiem wymagać, aby strona nie mogąca z przyczyn obiektywnych podjąć pracy zarobkowej i utrzymującą się wyłącznie z renty ponosiła koszty procesu przeciwnika, którego sytuacja materialna jest dobra, tym bardziej, że zobowiązana została do zapłaty znacznej kwoty.

Wobec powyższego Sąd Okręgowy oddalił apelację, o czym orzekł na podstawie art. 385 k.p.c.